

DE DANSKE RINGBORG OG FORBINDELSER

De danske ringborge, Aggersborg, Fyrkat, Nonnebakken, Trelleborg og Køge Borgring blev opført i det korte tidsrum mellem 968 og 981. Nogle af ringborgene står klart og aflæseligt, mens andre næsten er udvisket. Men de kendes alle for deres stramme geometriske form og unikke placering i landskabet.

Borgring ved Køge er nøje placeret ved det vigtige sted på Østsjælland, hvor vejen fra Vestsjælland mødte forbindelsen mellem Nord- og Sydsjælland. Her kunne man krydse Køge Å på vejen fra stormandsgården Strøby-Toftegård til Kongsgården Lejre, som begge var vigtige magtcentre på Østsjælland i yngre jernalder. Derfor er det netop placeringen af ringborgen ved Køge ådal, som har været vigtig. Den strategiske placering kan være med til at underbygge en ansøgning om Borgrings optagelse på UNESCO's verdensarvsliste.

Det er projektets vision, at vi gennem en nænsom, men delikat understregning af landskabet, kan synliggøre Borgrings signifikante placering i istidslandskabet, og dermed eksponerer Borgrings magi.

ISTIDSLANDSKABET

Landskabets topografi

Landskabet i Køge Kommune er grundlæggende skabt af isen i slutningen af sidste istid. Fra kysten langs Køge Bugt hæver det bølgede landskab sig mod vest. I den centrale del af kommunen gennemskæres landskabet af Køge Ådal, der strækker sig fra Køge Bugt i øst til Store Åmose i vest. Det er et resultat af den vigende is, som skabte smeltevandsfloder på dens vej mod vest i isens underlag. Smeltevandet har desuden dannet den 20 km lange bugtende kæde af åsbakker, som er Danmarks længste ås. Vi kender den som Køge Ås. En ås dannes hvor smeltevandsfloden har aflejret sand og grus. I dag er store dele af åsen gravet bort i forbindelse med råstofudnyttelse.

Historisk afbildning

Historiske kort giver os et indblik i fortidens landskab. På Lavkantkortet fra starten af 1900-tallet ses landsbyerne Lellinge og Lille Salby. Et bondesamfund på vej mod en mere moderne verden. Syd for Lellinge bemærkes station og togbane fra Køge. Erosionsdalen markerer sig med åen som blå vejviser, og vi kan se, at åen allerede her til dels er rettet ud til lige forløb. Ådalen markerer sig som vådeng, som den var på daværende tidspunkt. I midten af 1900-tallet markerer den våde Ådal sig særligt øst for Borgring, mens jorden i ådalen tæt på Borgring nu er opdyrket og åen er rettet yderligere op. Åens tidligere form kan stadig skimtes som en lys linje i kornmarken.

Emil von Wilsters afbildning giver en nærmest oplevet fortolkning af landskabet omkring Borgring. Erosionsdalen, ås og bølget moræneflader fremstår tydeligt angivet med stregens retning, som viser hvor landskabet bølger op og ned samt kraftige markeringer som dalens 'skrænt'. På kortet ser vi ådalen optegnet som et vådt område og åens krøllede og naturlige forløb inden den blev rettet ud og reguleret.

Landskabets topografi

Tidlige spor efter mennesker i Køge Kommune kan især findes omkring kysten og Køge Å, hvor også fundet af Ringborgen markerer sig. Borgring ligger som et fascinerende cirkulært anlæg på en præcis skrånende flade ned mod Køge Å og er i kontrast til det omkringliggende bløde landskab. Netop på denne skråning ligger Borgring. Stående på den modsatte side af ådalen får vi derfor et smukt kig til Borgring, og der skabes en helt unik fortælling om, hvordan Borgring dengang, og i dag, iscenesatte landskabets skrånende profil mod ådalen som en eksponeret skive. Tilsyneladende uden nogen anden funktion end at markere stedet.

INFRASTRUKTURELT KNUDEPUNKT

Et nænsomt aftryk i landskabet

Når man færdes ved Borgring kræver det lidt ekstra forestillingsevne at forstå og visualisere fortidens landskab. I dag er det et opdyrket kulturlandskab bebygget med de omkringliggende gårde, landsbyer og ikke mindst den noget anmassende motorvej, der tilfældigvis, men naturligt nok, følger det tidligere nordsyd-gående vejsystem, og som heldigvis holder sig i respektfuld afstand.

Det nutidige danske kulturlandskab er langt fra det rå og ubearbejdet landskab, som Borgring blev bygget i. Dog fornemmer man stadig det bløde landskab med Køge Ådal som skærer sig igennem med åen. Landskabskurverne viser tydeligt et lavtliggende område omkring åen og et højereliggende landskab på hver side, som skrånene mod ådalen. Man kan kun forestille sig, hvordan det har været at komme fra Lejre, forbi Borgring, krydse den våde ådal og fortsætte sin vandring mod Strøby Toftegård. Denne fortælling ønsker vi at arbejde videre med.

Dyr og mennesker følger hinandens spor på vej mod et givent mål. Når målet nærmer sig, samles sporene, for herefter igen at spredes og danne forgrenede mønstre. Det er dette motiv med dyreveksler, der baner sig vej gennem terrænet, som vi anvender ved placeringen af stinettet hen over den skrånende græsslette ned mod åen og videre op til Borgring. Dette som en diskret henvisning til bevægelsen gennem landskabet i yngre jernalder og ringborgen som pejlemærke for rejsen. En enkelt hovedsti, og ellers et net af tilsyneladende tilfældige stier med et autonomt udtryk vil ligge som trådte stier i landskabet. Et nænsomt aftryk, der skal være med til at underbygge en ansøgning om Borgrings optagelse på UNESCO's verdensarvsliste.

BORGRINGEN I FOKUS

HOVEDGREB FOR BORGRING OPLEVELSESCENTER

Blikket rettet Borgring

Allerede ved ankomsten til Oplevelsescenter Borgring i den grønne parkering, lader en stor åbning i bygningens facade, blikket vandre gennem bygningens indgangsport og videre ned mod Borgring.

Her understreges indledningsvist den gennemgående tanke, at alle oplevelsescenterets funktioner er orienteret mod Borgring. Ikke kun i tematisk henseende, men en fysisk visuel forbindelse ned mod Borgring.

Oplevelsescenterets enkle udseende er på en gang både underdanig i sin let underspillede arkitektur, og samtidig markant nok til at vise frem et moderne oplevelsescenter, der i sit klare koncept understreger, at her er Borgring i fokus!

FORMIDLINGS-VANDRING Gennem LANDSKABET

FORBINDELSE MELLEM BYGNING, LANDSKAB OG BORGRING

Den nuværende forbindelse mellem Borgring og oplevelsescenteret går nærmest som en lige linje imellem disse med et enkelt knæk. Dens geometri konkurrerer med Borgrings markering, så for at fremhæve ringborgens geometri, foreslår vi et landskabeligt stiforløb inspireret af dyreveksler, mens krydsningen af ådalen fremhæves ved at lade forbindelsen gå ad en simpel gangbro med egeplanker hævet en smule over landskabet.

For ikke at mudre historiens autenticitet, trækkes der ikke en lige postuleret linje mellem de to værker, men der lægges et net af diskrete stier i terrænet, så man selv kan finde den smukke vej ned gennem ådalen. Måske en omvej.

Stierne befæstes med slotsgrus, så der dannes et hårdt underlag, der er godt at færdes på, også for kørestolsbrugere. Hovedstien etableres så krav til hældning og tilgængelighed tilgodeses. Fremtidige vikingemarkeder og lignende begivenheder har mulighed for at placere sig flere steder på græssletten uden at der afsættes et specifikt område, så

stedet kan variere efter behov og fra gang til gang. For at hindre adgang uden om oplevelsescenteret, etableres der er en cirkulær bakke vest for oplevelsescenteret, skåret igennem af hovedstien som en hulvej.

FØRSTEHÅNDSINDTRYK MØDET MED BORGRING OPLEVELSESCENTER

Det underspillede og det storslåede

Oplevelsescenteret markerer sig i landskabet ved en arkitektur, der har underspillede referencer til både vikingernes længehuse og til ladebygninger, der qua sin placeringer over alt i det danske landbrugslandskab, ikke drager unødigt opmærksomhed.

Det underspillede og let neutrale arkitektoniske udtryk i landskabet modsvares af bygningens størrelse, der bliver tydeligere når man kommer tæt på. Her er det klart for besøgende at oplevelsescenteret indeholder en stor historie. Den klare åbning i facaden markerer helt entydigt indgangen, drager besøgende mod sig og giver et klar overblik over oplevelsescenterets enkle flow. Ankomstpladsen markeres ved et ensartet gulvmateriale, der som gennemgående element skærer sig gennem bygningen, og markerer, at dette rum er bygningens flowmæssige omdrejningspunkt. Den korsaftegning, der helt tydeligt refererer til Borgring, når oplevelsescenteret betragtes fra oven, bliver således synligt for den opmærksomme besøgende.

Bygningens underspillede storslåethed er således synligt afstemt efter den fredede ringborg og kulturlandskabet.

Fra ankomstpladsen vil udsigtsplatformen på øverste etage stå tydeligt frem, som en åbning i bygningens øverste del. Således vil der fra udsigtspladsen være udsigt i begge retninger, hvormed det bliver muligt at formidle historien om det omkringliggende landskab og pejlemærker.

Materialeholdningen på oplevelsescenteret er i det store hele afdæmpet, for at give plads til udstillingen, og lade Borgring være i fokus. I ankomstrummet og ved belægningen på den gennemgåede plads skrues dog op for eksklusiviteten, for at iscenesætte ankomsten med materialemæssige referencer til vikingetiden, imødekomme besøgende og sætte stemningen for besøget, ved brug af høj kvalitetsmaterialer og mørke farver:

Et gennemgåede gulvmateriale, både ude og inde viser, at oplevelsescenteret blot er en port mod selve monumentet.

Brændt træ beklæder væggene i ankomstrummet, og refererer direkte til vikingetidens materialer, både i duft og ved berøring, og fremviser en imprægneringsteknik fra datiden.

Ved brug af den arkitektoniske underspillede storslåethed skabes rammerne for et dynamisk og multifunktionelt oplevelsescenter. Her mødes fortid, nutid og fremtid, hvor de små ting - fra detaljen og materialevalget og helt op til variationen i de kuraterede udstillinger - på alle niveauer giver anledning til fordybelse og refleksion, og hvor besøgende uanset baggrund kan fordybe sig og tilegne sig viden.

ANKOMST TIL BORGRING OPLEVELSESCENTER

Ved ankomsten til oplevelsescenteret kører man igennem læhegnet og op mod bygningen. Til venstre vil man få et flot kig ud over græssletten, der vender ned mod åen og til højre ser man grupper af træer i grus med parkerede biler imellem. Fra parkeringen finder man op til hovedindgangen af stier i græsset.

Hovedentréen syd for oplevelsescenteret og terrassen nord for oplevelsescenteret befæstes-

Stierne op til bygningen for henholdsvis personale/renovation og vareindlevering til udstillingshallen, etableres med.

Skovparkering

En parkering med et skovparkeringsudtryk er en nænsom måde at udlægge parkering, især på steder, hvor parkeringspladserne ofte vil stå tomme. Parkeringsarealet etableres med grus og skærvearmet græs i yderste række ud mod vejen, hvor pladserne kun anvendes ved særlige lejligheder. Rækkerne af parkerede biler etableres med to knæk for at bløde forløbet op. Busparkering etableres, så den ikke er synlig ved ankomsten. Parkeringsbåsene markeres med **beton p-stop placeret på** grusoverfladen.

Beplantning

Selve turen fra oplevelsescenteret og ned til Borgring er en "rejse", hvor ådalen skal krydses. Dette er et selvstændigt indslag i oplevelsen. Denne fortælling fremkaldes gennem beplantningen og stien. På de højereliggende områder står lavere græsser, som tager udgangspunkt i den nuværende frøbank. I ådalen arbejdes der med høje græsser, der understøtter den fugtige jord og taler sammen med den bevoksning, som vi ser andre steder, hvor Ådalen er mere urørt. Vådområderne kan ligge oplejede og udvikle sig med stor artsdiversitet.

Beplantningen på parkeringsarealet vil bestå af arter, der i forvejen ses i områdets læhegn.

OPVARMNING

Bygningen opvarmes af et varmepumpeanlæg. Der placeres 5 stk. ude-dele skjult af en jordvold øst for bygningen iht. situationsplanen. Rørføring mellem ude-dele og teknikrum etableres i frostfri dybde i et ledningstracé øst for bygningen.

DRIKKEVANDSINTERESSER

Hele området omkring Borgring er omfattet af område med særlige drikkevandsinteresser (OSD-område).

Grunden, der er omfattet af lokalplanen, er udpeget som prioriteret grundvandsområde, og der tillades ikke nedsivning af overfladevand fra parkeringsplads.

For at imødegå nedsivning af forurenede vand udføres parkeringspladsen og tilknyttede bassiner derfor med en helt tæt bentonitmembran.

Regnvandet ledes via sandfangsbassiner videre til et vådt bassin med underliggende tæt membran hvor vandet tilbageholdes og skadelige stoffer kan bundfælde inden udløb til Egerisbækken.